

JAKUB BASISTA

Uniwersytet Jagielloński

ORCID: 0000-0003-3640-7120

GLOSSA DO ARTYKUŁU: „KRAKOWSKIE TRADYCJE BADAŃ NAD DZIEJAMI WYSP BRYTYJSKICH W XX I XXI WIEKU”¹

GLOSS ON THE ARTICLE: KRAKOW TRADITIONS OF RESEARCH INTO THE HISTORY OF THE BRITISH ISLES IN THE 20TH AND 21ST CENTURIES

Blisko trzy lata temu w Uniwersytecie Jagiellońskim odbyła się konferencja upamiętniająca setną rocznicę urodzin prof. Józefa Andrzeja Gierowskiego. Jako uczeń profesora i jego następca w Zakładzie Historii Nowożytnej Powszechnej miałem zaszczyt wziąć aktywny udział w owym wydarzeniu. Przypadł mi nieco uboczny temat, dosyć blisko związany z moimi własnymi badaniami, a który stosunkowo rzadko pojawiał się w pracach profesora, a mianowicie miałem przedstawić krakowskie badania nad historią Wysp Brytyjskich w epoce nowożytnej.

Przedstawione rozważania opublikowane zostały rok później w 53 tomie *Historyki*. Niestety nie udało się w moim artykule uniknąć błędów, ewidentnych przeoczeń i niedomówień, które chcę obecnie wyjaśnić i uzupełnić.

Podjmując się przedstawienia historiografii krakowskiej dotyczącej badań nad Wyspami Brytyjskimi w XX i XXI wieku, zdawałem sobie sprawę z pewnych niedogodności z tematem tym związanych. Największą jest brak odpowiedniej bibliografii. Paradoksalnie już prof. Józef Gierowski wspominał o potrzebie stworzenia bibliografii historii powszechnej – bibliografii prac napisanych po polsku. Podobnie sprawę stawiał najwybitniejszy chyba uczeń profesora – prof. Mariusz Markiewicz². Niestety pomysł pozostał pomysłem i nigdy nie doszło nawet do próby jego realizacji. Podejmując zatem takie zadanie, historyk zdany jest

¹ Jakub Basista, „Krakowskie tradycje badań nad dziejami Wysp Brytyjskich w XX i XXI wieku”, *Historyka* 53 (2023): 307–326.

² Basista, „Krakowskie tradycje”, 308, przypis 1.

na własną niedoskonałą pamięć, pomoc i wskazówki innych uczonych, bez gwarancji uzyskania satysfakcjonującego i kompletnego wyniku. Był to też mój problem. Jak też wspomniałem w artykule, ograniczyłem odniesienia do historii literatury, a nawet w pewnych aspektach historii kultury, które obecne są w rozważaniach anglistów³.

Po prezentacji dokonanej na konferencji miałem świadomość niepełności mojego referatu. Pierwszą uwagę i uzupełnienie uzyskałem od prof. Zdzisława Pietrzyka, który zwrócił uwagę na pominięcie przeze mnie badań związanych z historią Anglii Stanisława Kota. Wówczas było to jednak jedyne zasugerowane mi uzupełnienie.

Tym niemniej, gdy złożyłem pierwszą wersję artykułu do redakcji, zrobiłem to ze spokojem, gdyż artykuł miał być poddany recenzji oraz kontroli redaktorów materiałów konferencyjnych. Niestety, przed drukiem nie otrzymałem żadnych sygnałów o pominiętych przeze mnie autorach i ich dziełach, jak również o pomysłach. Nie dane mi było również zapoznać się z jakąkolwiek recenzją (sic). Dodatkowo moja własna korekta nie została prawidłowo wprowadzona do ostatecznej wersji tekstu oddanej do druku. Stąd niniejsza *glossa* zawierająca kilka punktów tytułem uzupełnienia. Komponując ją, mam pełną świadomość, że podane tu uzupełnienia na pewno nie są kompletne i pomimo starań nadal pominąłem zapewne niejednego autora i niejedną pracę.

1. Omawiając prace dotyczące historii Anglii pióra Józefa Andrzeja Gierowskiego, pominąłem tekst mistrza dotyczący kontaktów Gdańska z Anglią w początkach wieku XVIII⁴. W dosyć zwięzłym artykule Józef Andrzej Gierowski zwrócił uwagę na rolę, jaką przypisywano miastu w polityce zagranicznej i handlowej Anglii. Tym samym wypełniał swoistą lukę, jaka powstała, gdy główne zainteresowania badaczy skierowane były na rolę Gdańska w polityce francuskiej. Praca o tyle znacząca, że oparta na instrukcjach dla posłów angielskich znajdujących się w PRO, a sam artykuł zawiera w załączniku oryginalny raport o stanie handlu Anglii z Gdańskiem: *A State of the British Trade in Dantzig* z roku 1716, będący dziełem agentów angielskich.
2. W ferworze poszukiwania i tropienia uczonych zajmujących się różnymi aspektami historii Wysp Brytyjskich pominąłem profesora Bogdana Szlachetę, prawnika i politologa związanego z Uniwersytetem Jagiellońskim i Akademią Ignatianum, który szereg prac poświęcił historii prawa i myśli politycznej na Wyspach, w szczególności w Anglii. Za moje gapiostwo i oczywistą pomyłkę serdecznie go przepraszam.

W swoich pracach Bogdan Szlachta podejmuje problematykę myśli i doktryn politycznych, jak również kwestii prawnych od starożytności po czasy najnowsze. Nic dziwnego, że badania te zahaczają o myśl polityczną i prawniczą angielską. Część prac naukowca dotyczy co prawda epoki średniowiecza, czy też późnego

³ Basista, „Krakowskie tradycje”, 310, przypis 4.

⁴ Józef Andrzej Gierowski, „Z dziejów stosunku Anglii do Gdańska w początkach wieku XVIII”, *Sobótka* 1975 (2): 333–342.

średniowiecza, ale w przypadku prawa i myśli politycznej zazwyczaj nie mamy do czynienia z gwałtownymi zmianami, ale ewolucyjną zmianą poglądów i zapisów, co powoduje, że ustalenia dotyczące średniowiecza zachowują swoją wartość i znaczenie w epoce nowożytnej⁵. Obok wymienionego w przypisie wyboru prac profesora, warto wspomnieć o wkładzie autora w sześciotomowy *Słownik Historii Doktryn Politycznych*, w którym między innymi zaprezentował poglądy Williama Barclaya, Edmunda Burke'a, Tomasza Morusa czy Richarda Hookera, ale także hasło „*Common Law*”⁶. Wymienione to zaledwie losowo wybrane przykłady, które zresztą współlinnieją z hasłami dotyczącymi myślicieli z innych państw i innych epok.

3. Na uwagę i podkreślenie niezwykle wartościowego dorobku częściowo zbieżnego tematycznie z pracami Bogdana Szlachty zasługuje bogaty dorobek innego profesora krakowskiej Alma Mater – profesora Kazimierza Barana, anglisty i prawnika. Zajmował się, a właściwie nadal zajmuje, różnymi aspektami prawa i kwestiami konstytucjonalizmu w Anglii i Stanach Zjednoczonych, ale również w Polsce. Dorobek jego w większości koncentruje się na epoce późnego średniowiecza i epoki nowożytnej, chociaż niektóre teksty obejmują treści aż po czasy współczesne, a niekiedy wybiegają do starożytnej historii. Z punktu widzenia niniejszej glossy najważniejsze są prace poświęcone różnym aspektom procedur karnych i sądowniczych epoki Tudorów i wczesnych Stuartów. Dorobek profesora obejmuje kilka książek i kilkanaście artykułów⁷.

⁵ Podobnie jak w przypadku innych autorów nie roszczę sobie pretensji do przedstawienia pełnej bibliografii prac Bogdana Szlachty dotyczących Wysp Brytyjskich. Książki: Bogdan Szlachta, *Monarchia prawa? Angielska myśl polityczna doby Tudorów* (Kraków: Księgarnia Akademicka, 2007); Bogdan Szlachta, *Monarchia prawa. Szkice z historii angielskiej myśli politycznej do końca epoki Plantagenetów* (Kraków: Księgarnia Akademicka, 2001). Artykuły: Bogdan Szlachta, „Książeczka męża stanu: elementy doktryny politycznej Jana z Salisburys”, w *Myśl polityczna: od historii do współczesności: księga dedykowana profesorowi Markowi Waldenbergowi*, red. Barbara Stoczewska, Michał Jaskólski (Kraków: Księgarnia Akademicka, 2000), 443–61; Bogdan Szlachta, „Prawo i aequitas w filozofii Jana z Salisburys”, w *Czasz katedr – czasy uniwersytetów: źródła jedności narodów Europy*, red. Wiesława Sajdek (Lublin: Wydawnictwo KUL, 2005), 209–231; Bogdan Szlachta, „Brytyjska wielokulturowość?”, w *Wzory wielokulturowości we współczesnym świecie*, red. Karolina Golemo, Tadeusz Paleczny, Elżbieta Wiącek (Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2006), 65–78; Bogdan Szlachta, „Two Traditions of English Political Thought in the Political Thinking of the «Stańczycy»”, *Politeja* 20, no. 6 (87) (2023): 175–185.

⁶ *Słownik Historii Doktryn Politycznych*, red. Krystyna Chojnicka, Michał Jaskólski, t. 1–6 (Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe, 1997–2015).

⁷ Książki: Kazimierz Baran, *High treason in England until the end of Stuart era*, Zeszyty Naukowe UJ. Prace Prawnicze 96 (Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe; Kraków: nakładem Uniwersytetu Jagiellońskiego, (1982); Kazimierz Baran, *Strony procesowe przed angielskimi sądami karnymi doby Tudorów i wczesnych Stuartów* (Kraków: Uniwersytet Jagielloński, 1994); Kazimierz Baran, *Z dziejów prawa karnego Anglii między Renesansem a Oświeceniem* (Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 1996); Kazimierz Baran, *Dzieje przestępstw politycznych w Anglii. Między średniowieczem a współczesnością* (Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2000); Artykuły: Kazimierz Baran, „Stosunek wasalczycy w świetle praw i literatury anglosaskiej Brytanii”,

4. Z tego samego kręgu badawczego co prof. Bogdan Szlachta wywodzi się profesor Arkady Rzegocki, politolog, a także w ostatnich latach dyplomata. Podejmował on również problematykę angielską, w szczególności tematykę myśli politycznej konserwatywnych polityków. Poświęcił jej kilka publikacji, podejmując zadanie zaprezentowania polskim czytelnikom i interpretacji angielskiej myśli konserwatywnej między innymi w epoce nowożytnej, ale głównie w nieco późniejszym okresie, czyli

Czasopismo Prawno-Historyczne 22, z. 2 (1970): 1–29; Kazimierz Baran, „Impeachment a początki odpowiedzialności politycznej ministrów w Anglii”, *Zeszyty Naukowe UJ. Prace Prawnicze* 51 (1971): 7–30; Kazimierz Baran, “Decay of kindred as viewed in terms of Anglo-Saxon laws and literature”, *Archivum Iuridicum Cracoviense* 10 (1977): 157–174; Kazimierz Baran, “L’evolution de l’administration municipale en Angleterre au XIX siècle et son rôle pour l’Europe central”, w *Entwicklung der städtlichen und regionalen Verwaltung in den letzten 100 Jahren in Mittel- und Osteuropa: Internationale Rechtshistorische Konferenz, Budapest, 12–15 September 1977*, vol. II, red. Kálmán Kovacs (Budapest: Eötvös-Loránd University, 1977), 7–10; Kazimierz Baran, „Przemiany w dawnym angielskim procesie karnym (do połowy XVII w.)”, *Sprawozdania z Posiedzeń Komisji Naukowych PAN Oddział w Krakowie XXI*, z. 1 (1977): 87–88; Kazimierz Baran, „Dawny angielski proces karny do połowy XVII stulecia”, *Krakowskie Studia Prawnicze* 11 (1979): 125–152; Kazimierz Baran, „King versus Parliament, Rediscussion of constitutional cases illustrative of the Stuart reign until 1642”, *Zeszyty Naukowe UJ. Prace Prawnicze* 86 (1979): 7–32; Kazimierz Baran, „Tortury w angielskim procesie karnym”, *Czasopismo Prawno-Historyczne* 31, z. 2 (1979): 57–76; Kazimierz Baran, „Die Ausbreitung der Vasalitätbeziehung und die Rechtsstellung des Vasallen in anglesächsischen England”, w *Vorträge zur Geschichte des Privatrechts in Europa* (Frankfurt am Main: Klostermann, 1981), 105–126; Kazimierz Baran, „Proces Strafforda na tle dziejów zdrady głównej w Anglii”, *Krakowskie Studia Prawnicze* 14 (1981): 37–70; Kazimierz Baran, A. Partyka, „Rozwój angielskiego systemu rządów parlamentarnych a Konstytucja 3 Maja 1791 r. w Polsce”, *Zeszyty Naukowe UJ. Prace Prawnicze* 97 (1982): 105–126; Kazimierz Baran, „The abolition of torture in England”, *Zeszyty Naukowe UJ. Prace Prawnicze* 102 (1982): 29–39; Kazimierz Baran, „Powstanie i ewolucja angielskiej ławy przysięgłych (między średniowieczem a XIX stuleciem)”, w *Szkice z dziejów ustroju i prawa poświęcone pamięci Ireny Malinowskiej-Kwiatkowskiej*, red. Marcin Kwiecień, Marian Małecki (Kraków: WUJ, 1997), 39–60; Kazimierz Baran, „Z dziejów procesów o zbrodnię stanu. Sprawa Throckmorta (1554 r.) w Anglii epoki Tudorów”, *Studia z Dziejów Państwa i Prawa Polskiego* V (2000): 85–98; Kazimierz Baran, „Kilka uwag na temat dobrodziejstwa kleru w dawnej angielskiej procedurze karnej”, w *Dziedzictwo Prawne XX w. Księga Pamiątkowa z okazji 150-lecia TBSP UJ*, red. Andrzej Zoll, Jerzy Stelmach, Jan Halberda (Kraków: Kantor Wydawniczy Zakamycze, 2001), 107–112; Kazimierz Baran, Małgorzata Małek, Kinga Szczurek, „Z dziejów angielskich defences: obrona konieczna i stan wyższej konieczności”, *Czasopismo Prawno-Historyczne* 53(1) (2001): 169–176; Kazimierz Baran, „Akcenty anglosaskie w twórczości naukowej profesora Wojciecha Marii Bartla”, *W Służbie Nauki* 12 (2006): 31–34; Kazimierz Baran, „Zbrodnia stanu w Anglii w czasach Henryka VIII Tudora”, w *Etyka życia publicznego. Humanistyka – prawo – gospodarka*, red. Teresa Grabińska, Maciej Gitling, Stanisław Łupiński i Mateusz Wiliński (Częstochowa: Wydawnictwo Educator, 2011), 131–147; Kazimierz Baran, „Henry VIII’s Breach with Rome and His Subsequent Failed Attempts to Prevent the Progress of Protestantism in England”, w *Konstytucjonalizm, Doktryny, Partie Polityczne: Księga Dedykowana Profesorowi Andrzejowi Ziębie*, red. Robert Kłosowicz i in. (Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2016), 51–57.

w XIX wieku⁸. Swoją uwagę koncentrował na takich myślicielach jak Lord Acton oraz Thomas Babington Lord Macaulay.

5. Problematykę angielską w epoce nowożytnej badała również i kontynuuje jej studiowanie obecnie Jolanta Rzegocka. Będąc filologiem angielskim, podejmuje jednak nie problemy języka czy literatury, ale kwestie teatru, druków ulotnych oraz jezuitów angielskich – tematy niezwykle ważne dla historyków zajmujących się kulturą, książką, drukami ulotnymi oraz reformacją w Anglii⁹.
6. Z Jolantą Rzegocką współpracuje Clarinda Calma, która obok prac nad historią Rzeczypospolitej zajmuje się wczesnonowożytną historią książek, w szczególności książek drukowanych w Anglii. Badania te skutkują ciekawymi ustaleniami dotyczącymi angielskich jezuitów, którzy w czasach reformacji w Anglii musieli uciekać ze swojej ojczyzny i w niektórych przypadkach zawędrowali aż do Europy Środkowej. Docierały tu również ich książki, które tłumaczono na język polski. Tym kwestiom Clarinda Calma poświęciła kilka artykułów¹⁰. Warto dodać, że

⁸ Arkady Rzegocki, „Czy rewolucja może być chwalebna? Przewroty XVII i XVIII wieku w interpretacji Thomasa Babingtona Lorda Macaulaya”, w *Myśl polityczna: od historii do współczesności: księga dedykowana profesorowi Markowi Waldenbergowi*, red. Barbara Stoczevska, Michał Jaskólski (Kraków: Księgarnia Akademicka, 2000), 357–369; Arkady Rzegocki, „Konstytucja angielska w interpretacji Thomasa Babingtona Lorda Macaulaya”, *Historyka* 30 (2000): 127–137; Arkady Rzegocki, „Polski i angielski konstytucjonalizm”, w *Konstytucjonalizm, doktryny, partie polityczne: księga dedykowana Profesorowi Andrzejowi Ziębie*, red. Robert Kłosowicz i in. (Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2016), 611–616; Arkady Rzegocki, „Thomasa Babingtona Macaulaya rozważania o miejscu i roli historii”, *Historyka* 28 (1998), 103–120. Arkady Rzegocki ponadto wydał dzieła dwóch XIX-wiecznych myślicieli angielskich: Lord Acton, *W stronę wolności* (Kraków: Ośrodek Myśli Politycznej, 2006); Thomas Macaulay, *O rewolucjach, makiawelizmie i postępie* (Kraków: Arkana, 1999).

⁹ Jolanta Rzegocka, „The Polish-Lithuanian legacy of Sir Thomas More in the rediscovered plays and playbills of the eighteenth century”, *Moreana* 61 (2024): 1–41; Calma Clarinda, Jolanta Rzegocka, „O Nazywaniu Rzeczy Po Imieniu: Wileńskie Tłumaczenia Dzieł Edmunda Campiona SJ”, *Senoji Lietuvos literatūra* 35–36 (2013): 367–382; Jolanta Rzegocka, „Żywoty Równoległe: Campion and Skarga”, w *Rzecz o Dziele Piotra Skargi SJ*, red. Krzysztof Biel, Monika Stankiewicz-Kopeć (Kraków: Akademia Ignatianum, 2013), 175–186; Jolanta Rzegocka, „English Recusants in the Jesuit Theatre of the Polish-Lithuanian Commonwealth”, w *Publishing Subversive Texts in Elizabethan England and the Polish-Lithuanian Commonwealth*, red. Teresa Bela, Clarinda Calma, Jolanta Rzegocka (Leiden: Brill, 2016), 41–55.

¹⁰ Clarinda Calma, „Campion, Edmund”, w *Encyclopedia of Renaissance Philosophy*, red. Marco Sgarbi (Springer: Cham, 2022); Clarinda Calma, „Edmund Campion’s Prague Homilies: The Concionalis ex concionibus a R.P. Edmundo Campiano”, w *Jesuit Intellectual and Physical Exchange between England and Mainland Europe, c. 1580–1789*, red. James E. Kelly, Hannah Thomas (Leiden: Brill, 2018), 43–66; Clarinda Calma, „Piotr Skarga tłumaczem nowoczesnym? Polski i angielski przekład Rationes decem Edmunda Campiona – próba porównania”, *Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Litteraria Polonica* 21 (2013): 237–244; Clarinda Calma, „«Death Thou Shalt Die»: Resurrection in John Donne’s Prose and Poetry”, w *In Eyes to Wonder, Tongue to Praise: Volume in Honour of Professor Marta Gibińska*, red. Agnieszka Pokojńska, Agnieszka Romanowska (Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2012), 191–204; Clarinda Calma, „The Limits of the Word:

Clarinda Calma była kierownikiem grantu NCN nr 2011/01/D/HS2/03125, „Wydawnictwa i publikacje drugiego obiegu w nowożytnej Anglii i Polsce: studium porównawcze”. W ramach tego grantu powstała część podanych w przypisach artykułów zarówno Clarindy Calmy, jak i Jolanty Rzegockiej¹¹.

7. Referując kwestię doktoratu Pauliny Nortowskiej o tematyce angielskiej, pierwotnie podałem, że jej praca ma się ukazać. Ponieważ pomiędzy oddaniem artykułu do druku, a korektą, książka została wydana¹², przeto dokonałem odpowiednią poprawkę w tekście, która jednak nie została uwzględniona. Książka ukazała się drukiem w 2023 roku. Obok rzeczowej książki Paulina Nortowska jest autorką kilku interesujących artykułów mających związek z Anglią nowożytną¹³.
8. Pisząc o prof. Mariuszu Misztalu, jednym z najciekawszych autorów piszących współcześnie o nowożytnej historii Anglii w Krakowie, błędnie podałem miejsce obrony jego doktoratu. Bronił go w UJ, a nie krakowskiej WSP, gdzie pracuje, za co serdecznie przepraszam. Pomyłka tym głupsza, że informacje zbierałem na stronie, na której wszystko jest przedstawione poprawnie.
9. Wreszcie z premedytacją nie wspomniałem o swoich zainteresowaniach badawczych i fakcie, że historii Anglii poświęciłem dwie książki i kilkanaście artykułów, co zostało mi wytknięte już po ukazaniu się artykułu. Rzeczywiście od początku działalności badawczej zajmuję się w głównej mierze historią Anglii w epoce nowożytnej, a dokładniej wiekiem XVII. Moje badania koncentrują się nad problematyką życia codziennego oraz kwestii religijnych w Anglii pierwszych Stuartów, aż po wydarzenia rewolucyjne i wojny domowe połowy wieku XVII¹⁴.

Sixteenth Century Rare Books on and by English Recusants in the Libraries of Krakow”, *Kultura i Polityka* 10 (2011): 154–162; Clarinda Calma, „Communicating Across Communities”, *Journal of Jesuit Studies* 1 (2014): 589–606.

¹¹ „Wydawnictwa i publikacje drugiego obiegu w nowożytnej Anglii i Polsce: studium porównawcze”, Narodowe Centrum porównawcze, https://projekty.ncn.gov.pl/index.php?projekt_id=158457 (dostęp: 22 lipca 2025).

¹² Praca ukazała się w 2023 roku: Paulina Nortowska, *Obraz Anglii w Polskim Piśmiennictwie Geograficznym i Podróżniczym w Epoce Nowożytnej* (Kraków: Księgarnia Akademicka, 2023).

¹³ Paulina Nortowska, „Ostatnie Miesiące Życia, Proces i Ścięcie Karola I Stuarta w Opinii Prasy Angielskiej”, *Studia Historyczne* 60 (2017): 25–40; Paulina Nortowska, „Obraz Anglii w Polskich Diariuszach Podróży z XVII Wieku”, *Gdańskie Teki Turystyczno-Krajoznawcze* 5 (2021): 227–246; Paulina Nortowska, „Podróż morską do Anglii w epoce nowożytnej”, w *Wehikulem przez wieki: dawne i współczesne warunki podróżowania i środki transportu* (Gdańsk, Sopot: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, 2022), 51–64.

¹⁴ Książki: Jakub Basista, *Anglia, świat i gwiazdy* (Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 1994); Jakub Basista, *Propaganda religijna w przededniu i pierwszych latach angielskiej wojny domowej* (Kraków: Historia Jagiellonica, 2007). Wybrane artykuły: Jakub Basista, „Z dziejów stosunków polsko-angielskich w epoce nowożytnej”, *Studia Historyczne* 32 (1989): 629–641; Jakub Basista, „Kilka uwag o konstytucyjnych przyczynach angielskiej wojny domowej”, *Sobótka* (1992): 1–2; Jakub Basista, „Spór wokół Arminianizmu; czy arcybiskup Laud wywołał angielską rewolucję?”, w *Studia z dziejów*

Czy *Glossa* niniejsza wyczerpuje wcześniejsze braki? Śmiem twierdzić, że nie. Warto wspomnieć Wojciecha Bartła czy też Henryka Barycza, którzy w swoich erudycyjnych pracach odbywali krótkie wędrowki i przystanki w historii Wysp Brytyjskich. Na pewno były i są w Krakowie także inne osoby zajmujące się epoką nowożytną, które „zahaczały” o różne aspekty historii angielskiej czy brytyjskiej. Jeśli osoby te i ich prace pominąłem, raz jeszcze przepraszam. Jednakże drugiej glossy nie będzie.

kultury i mentalności czasów nowożytnych, red. Krystyn Matwijowski, Bogdan Rok (Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 1993), 113–124; Jakub Basista, „Jesteś ślicznie ubrany, czyli pierwsza angielska kolonia w Ameryce”, w *Europa-Ameryka od X do XX wieku*, red. Krzysztof Baczkowski (Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 1993), 89–101; Jakub Basista, „Więcej o angielskiej rewolucji w XVII wieku”, *Historyka* 25 (1995): 89–97; Jakub Basista, „Wielka Brytania”, w *Encyklopedia Historyczna Świata*, red. Andrzej Pankowicz, Antoni Podraza, t. IX (Kraków: Oficyna Wydawnicza OPRESS, 2001), 299–348; Jakub Basista, „Anglia i Szkocja między uniami (1603–1707)”, w *Europa unii i federacji*, red. Krzysztof Ślusarek (Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2004), 131–140; Jakub Basista, „Wielka Brytania w XVIII wieku”, w *Świat w XVIII wieku. Wielka historia świata*, t. 8, red. Piotr Franaszek (Kraków: Fogra-Świat Książki, 2006), 162–177; Jakub Basista, „Koncepcja władzy monarszej Jakuba VI(I)”, w *Spory o państwo w dobie nowożytnej*, red. Zbigniew Anusik (Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2007), 357–366; Jakub Basista, „Kościół elżbietański: między martyrologią a reformą”, w *Sic Erat in Fatis*, red. Elżbieta Kościak, Rościśław Żerelik, Piotr Badyna, Filip Wolański (Toruń: Adam Marszałek, 2012), 272–282; Jakub Basista, „Fear and Hatred as a Feeder for Crowds in Early Modern England”, *Studia Historyczne* 56 (2013): 33–47; Jakub Basista, „Kim byli Purytanie i czy naprawdę istnieli?”, *Studia Historyczne* 57 (2014): 91–102; Jakub Basista, „The Anglican Church, Popular Protest and Corruption”, *Studia Historyczne* 56 (2014): 175–187; Jakub Basista, „The Abolishing of the Book of Common Prayer”, w *Miscellanea Res Polonorum, Brittanorum ac Juedaeorum Illustranda*, red. Jakub Basista i in. (Kraków: Historia Iagellonica, 2015), 201–210; Jakub Basista, „Darien – nieudany szkocki program suwerenności międzynarodowej”, w *Pecunia Nervus Belli*, red. Mariusz Markiewicz, Ryszard Skowron, Filip Wolański (Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2016), 102–111; Jakub Basista, „A custome lothsome to the eyes, hatefull to the nose, harmefull to the braine, dangerous to the lungs”, w *Staropolski ogląd Świata. Nulla Dies Sine Linea*, red. Elżbieta Kościak, Filip Wolański, Rościśław Żerelik (Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2017), 403–411; Jakub Basista, „«A particular of such necessary provisions as every Adventurer must carry», czyli co zdążający do Nowego Świata mieć powinien”, w *Ab Occidente referunt...*, red. Mariusz Markiewicz, Katarzyna Kuras, Rafał Niedziela (Kraków: Historia Jagiellonica, 2018), 143–156; Jakub Basista, „Jakub VI (I) Stuart w angielskiej przestrzeni religijnej”, *Studia Europaea Gnesnensia* 18 (2018): 385–406; Jakub Basista, „Food and Drink as Sources of Sin and Heresy in Seventeenth-Century England: Reading Thomas Edwards’s «Gangraena»”, w *Food and Drink in contexts*, red. Paweł Hamera, Andrzej K. Kuropatnicki, Artur Piskorz (Kraków: Wydawnictwo Naukowe UP, 2019), 69–84; Jakub Basista, „Melancholia w angielskiej kulturze popularnej w XVII wieku”, w *Melancholia. Medyczne i kulturowe aspekty na przestrzeni dziejów*, red. Wojciech Ślusarczyk, Roksana Wilczyńska, Gabriela Frischke (Lublin: Wydawnictwo Episteme, 2020), 179–194; Jakub Basista, „The Guilt, the Trial, and the Execution. The Case of the Cross at Cheapside Revisited”, w *Emotions as Engines of History*, red. Rafał Boryślowski, Alicja Bembien (New York, Abingdon: Routledge, 2022), 189–205; Jakub Basista, „Sir Henry Mainwaring i jego traktat o piratach”, *Biuletyn Historyczny Muzeum Marynarki Wojennej* 38 (2023): 79–97.